

KODEKS PRAKSE EUROPSKE STATISTIKE

koji je prihvatio Odbor Europskoga statističkog sustava 28. rujna 2011.

Predgovor

Vizija Europskoga statističkog sustava¹⁾

“Europski statistički sustav vodeći je svjetski autoritet za statističke informacije i usluge te najvažniji pružatelj usluga Europskoj uniji i njezinim državama članicama. Na temelju znanstvenih načela i metoda Europski statistički sustav pruža i kontinuirano poboljšava program harmonizirane europske statistike, koja je prijeko potreban temelj za demokratske procese i društveni napredak.”

Misija Europskoga statističkog sustava

“Pružamo Europskoj uniji, svijetu i javnosti neovisne i visokokvalitetne informacije o gospodarstvu i društvu na europskoj, nacionalnim i regionalnim razinama te informacije činimo dostupnima svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave.”

Za realizaciju te misije i vizije članice Europskoga statističkog sustava zalažu se za zajedničku suradnju i kontinuiranu interakciju s korisnicima u skladu s načelima Kodeksa prakse europske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom uključujući predanost vodstvu, partnerstvu, zadovoljstvu zaposlenika i kontinuiranom poboljšavanju, uz integraciju i harmonizaciju.

Kodeks prakse europske statistike

Kodeks prakse europske statistike temelji se na 15 načela koja obuhvaćaju institucijsko okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Za svako od načela skup pokazatelja dobre prakse pruža odrednicu za ocjenu primjene Kodeksa. Kriteriji kvalitete europske statistike definirani su europskim statističkim pravom²⁾.

Statistička tijela³⁾, koja obuhvaćaju Komisiju (Eurostat), nacionalne statističke ustanove i druga nacionalna tijela te su odgovorni za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike⁴⁾ zajedno s vladama, ministarstvima i Europskim vijećem, obvezuju se pridržavati Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse, zajedno s općim načelima upravljanja kvalitetom, zajednički su okvir kvalitete Europskoga statističkog sustava.

¹⁾ Uredba (EZ) 223/2009., članak 4.

²⁾ Uredba (EZ) 223/2009., članak 12.

³⁾ Uredba (EZ) 223/2009., članci 4. i 5.

⁴⁾ Uredba (EZ) 223/2009., članak 1. U Kodeksu prakse "ostala nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike" zovu se "ostala statistička tijela".

KODEKS PRAKSE EUROPSKE STATISTIKE

Institucijsko okruženje

Institucijski i organizacijski činitelji znatno utječu na učinkovitost i vjerodostojnost statističkog tijela koje razvija, proizvodi i diseminira europske statistike. Relevantna pitanja odnose se na profesionalnu neovisnost, ovlasti za prikupljanje podataka, primjerenost resursa, predanost kvaliteti, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

1. načelo: Profesionalna neovisnost – Profesionalna neovisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih i upravnih odjela i tijela te subjekata iz privatnog sektora osigurava vjerodostojnost europske statistike.

Pokazatelj 1.1. Neovisnost nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata od političkih i ostalih vanjskih utjecaja pri proizvodnji i diseminiranju službene statistike uređena je zakonom.

Pokazatelj 1.2. Čelne osobe nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj s pomoću kojega osiguravaju pristup političkim tijelima i upravnim javnim tijelima na višoj razini. One imaju najviši stupanj stručne sposobnosti.

Pokazatelj 1.3. Čelne osobe nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, tamo gdje je to primjereno, čelne osobe ostalih statističkih tijela imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, proizvode i diseminiraju na neovisan način.

Pokazatelj 1.4. Čelne osobe nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata i, tamo gdje je to primjereno, čelne osobe ostalih statističkih tijela jedine su odgovorne za određivanje statističkih metoda, standarda i postupaka te sadržaja i vremenskog slijeda objavljivanja statistika.

Pokazatelj 1.5. Statistički programi rada objavljuju se, a periodička izvješća opisuju postignuti napredak.

Pokazatelj 1.6. Statistička priopćenja jasno se razlikuju i objavljuju neovisno o političkim stavovima.

Pokazatelj 1.7. Nacionalne statističke ustanove i Eurostat te, tamo gdje je to primjereno, ostala statistička tijela, prema potrebi, javno se izjašnjavaju o statističkim pitanjima uključujući kritike i zloupotrebe službene statistike.

Pokazatelj 1.8. Imenovanje čelnih osoba nacionalnih statističkih ustanova i Eurostata te, prema potrebi, ostalih statističkih tijela, temelji se isključivo na stručnoj kompetentnosti. U pravnom okviru navedeni su razlozi na temelju kojih se mogu razriješiti dužnosti. To ne mogu biti razlozi kojima se kompromitira njihova stručna ili znanstvena neovisnost.

2. načelo: Ovlasti za prikupljanje podataka – Statistička tijela moraju imati jasne pravne punomoći za prikupljanje podataka za europske statističke potrebe. Upravna tijela, poduzeća i kućanstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe europske statistike.

Pokazatelj 2.1. Ovlasti statističkih tijela za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike uređene su zakonom.

Pokazatelj 2.2. Statističkim tijelima zakonom je dopuštena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe.

Pokazatelj 2.3. Na temelju pravnog akta statistička tijela mogu iznuditi odziv potreban za statistička istraživanja.

3. načelo: Primjerenost resursa – Resursi kojima raspoložu statistička tijela dovoljna su za ispunjavanje europskih statističkih zahtjeva.

Pokazatelj 3.1. Ljudski, financijski i računalni resursi, dovoljni količinom i kvalitetom, raspoloživi su za udovoljavanje trenutačnim statističkim potrebama.

Pokazatelj 3.2. Opseg, razina detaljnosti i troškovi statistike primjereni su potrebama.

Pokazatelj 3.3. Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na njihove troškove.

Pokazatelj 3.4. Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama radi uvida u mogućnost njihova prekidanja ili zaustavljanja kako bi se resursi mogli osloboditi.

4. načelo: Predanost kvaliteti – Sve članice ESS-a obvezuju se raditi i surađivati u skladu s načelima utvrđenima u Deklaraciji o kvaliteti Europskoga statističkog sustava.

Pokazatelj 4.1. Politika kvaliteta definirana je i dostupna javnosti. Postoji organizacijska struktura i alati za potrebe upravljanja kvalitetom.

Pokazatelj 4.2. Postoje procedure za planiranje i praćenje kvalitete statističkoga proizvodnog procesa.

Pokazatelj 4.3. Kvaliteta proizvoda redovito se nadzire, procjenjuje s obzirom na moguće kompromise i izvještava u skladu s kriterijima kvalitete za europske statistike.

Pokazatelj 4.4. Provodi se redovito i temeljito revidiranje najvažnijih statističkih rezultata te prema potrebi uz pomoć vanjskih stručnjaka.

5. načelo: Statistička povjerljivost – Tajnost davatelja podataka (kućanstava, poduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju te njihova upotreba isključivo za statističke svrhe potpuno je zajamčena.

Pokazatelj 5.1. Statistička povjerljivost zajamčena je zakonom.

Pokazatelj 5.2. Zaposlenici se potpisom pri zapošljavanju obvezuju čuvati povjerljivost.

Pokazatelj 5.3. Propisane su kazne za svaku svjesnu povredu statističke povjerljivosti.

Pokazatelj 5.4. Propisane su smjernice i upute zaposlenicima za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je javnosti.

Pokazatelj 5.5. Osigurani su fizički, tehnološki i organizacijski preduvjeti za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka.

Pokazatelj 5.6. Na vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikropodacima za istraživačke svrhe primjenjuju se strogi protokoli.

6. načelo: Nepristranost i objektivnost – Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju europsku statistiku poštujući znanstvenu neovisnost na objektivan, profesionalan i transparentan način, kojim se sa svim korisnici postupa jednako.

Pokazatelj 6.1. Statistike se sastavljaju na objektivnoj osnovi temeljenoj na statističkim pravilima.

Pokazatelj 6.2. Izbor izvora podataka i statističkih metoda te odluka o diseminaciji statistika određeni su statističkim pravilima.

Pokazatelj 6.3. Pogreške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku.

Pokazatelj 6.4. Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti.

Pokazatelj 6.5. Rokovi objavljivanja statističkih podataka i učestalost unaprijed se objavljuju.

Pokazatelj 6.6. Unaprijed se najavljuju veće revizije i metodološke promjene.

Pokazatelj 6.7. Svi korisnici imaju jednak i istodoban pristup statističkim priopćenjima. Svaki privilegirani, raniji pristup vanjskoga korisnika ograničen je, kontroliran i objavljen. U slučaju prijevremenog pristupa podacima procedure koje određuju raniji pristup revidirane su radi osiguravanja nepristranosti.

Pokazatelj 6.8. Statistička priopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivni su i nepristrani.

Statistički procesi

Europski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobre prakse potpuno se poštuju u postupcima koje statistička tijela provode radi organiziranja, prikupljanja, obrade i diseminiranja europske statistike. Vjerodostojnost statistike povećava se stjecanjem reputacije dobrog upravljanja i djelotvornosti. Odgovarajuća obilježja jesu dobra metodologija, primjereni statistički postupci, umjerena opterećenost davatelja podataka i ekonomičnost.

7. načelo: Dobra metodologija – Dobra metodologija mora podupirati kvalitetu statistike. Za to su nužni odgovarajući alati, postupci i stručnost.

Pokazatelj 7.1. Sveukupni metodološki okvir koji se primjenjuje za europsku statistiku slijedi europske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobru praksu.

Pokazatelj 7.2. Postoje procedure za osiguravanje dosljedne primjene standardnih pojmova, definicija i klasifikacija unutar statističkog tijela.

Pokazatelj 7.3. Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovito se ocjenjuju i prema potrebi prilagođuju radi postizanja visoke razine kvalitete.

Pokazatelj 7.4. Postoji detaljna usklađenost između nacionalnoga klasifikacijskog sustava i odgovarajućega europskog sustava.

Pokazatelj 7.5. Zapošljava se kadar s diplomom iz odgovarajućih akademskih disciplina.

Pokazatelj 7.6. Statistička tijela primjenjuju politiku kontinuiranoga stručnog osposobljavanja svojih zaposlenika.

Pokazatelj 7.7. Radi poboljšanja metodologije, učinkovitosti primijenjenih metoda te promicanja upotrebe boljih alata organizira se, kada je to moguće, suradnja sa znanstvenom zajednicom.

8. načelo: Odgovarajući statistički postupci – Odgovarajući statistički postupci, primijenjeni od prikupljanja podataka do potvrđivanja podataka, moraju podržavati kvalitetu u statistici.

Pokazatelj 8.1. Za one europske statistike koje se temelje na administrativnim podacima definicije i pojmovi korišteni za administrativne svrhe dobra su aproksimacija onima koji se traže za statističke svrhe.

Pokazatelj 8.2. Za statistička istraživanja upitnici se sustavno testiraju prije prikupljanja podataka.

Pokazatelj 8.3. Oblikovanje istraživanja, izbor uzoraka i metode procjene dobro su utemeljeni i redovito se preispituju i prema potrebi revidiraju.

Pokazatelj 8.4. Prikupljanje i unos podataka te kodiranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju.

Pokazatelj 8.5. Primjenjuju se odgovarajuće metode za uređivanje i inputiranje podataka koji se, prema potrebi, redovito preispituju, revidiraju i ažuriraju.

Pokazatelj 8.6. Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne postupke.

Pokazatelj 8.7. Statistička tijela uključena su u oblikovanje administrativnih podataka kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama.

Pokazatelj 8.8. Sklopljeni su sporazumi s vlasnicima administrativnih podataka u kojima se utvrđuje zajednička predanost za upotrebu tih podataka za statističke svrhe.

Pokazatelj 8.9. Statistička tijela surađuju s vlasnicima administrativnih podataka u vezi s osiguravanjem kvalitete podataka.

9. načelo: Umjereno opterećivanje davatelja podataka – Zahtjevi pri izvještavanju proporcionalni su potrebama korisnika podataka te nisu pretjerani za davatelje podataka. Statistička tijela prate opterećenost davatelja podataka i postavljaju ciljeve za smanjivanje te opterećenosti kroz vrijeme.

Pokazatelj 9.1. Opseg i složenost zahtjeva europske statistike ograničeni su na nužne potrebe.

Pokazatelj 9.2. Izvještajna obveza raspoređena je što je moguće šire po ciljanim populacijama pojedinih istraživanja.

Pokazatelj 9.3. Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih godišnjih računa, a gdje god je to moguće, prikupljaju se elektronički radi olakšavanja prikupljanja.

Pokazatelj 9.4. Administrativni izvori koriste se kad god je to moguće kako bi se izbjegli ponovljeni zahtjevi za davanjem podataka.

Pokazatelj 9.5. Da bi se izbjeglo ponavljanje istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka među statističkim tijelima.

Pokazatelj 9.6. Statistička tijela promiču mjere koje omogućuju povezivanje izvora podataka radi smanjivanja obveza izvještavanja.

10. načelo: Ekonomičnost – Resursima se učinkovito raspolaže.

Pokazatelj 10.1. Unutarnjim i neovisnim vanjskim mjerama nadzire se način upotrebe resursa u statističkom tijelu.

Pokazatelj 10.2. Produktivni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija optimiziraju se za prikupljanje, obradu i diseminiranje podataka.

Pokazatelj 10.3. Ulaže se proaktivan napor u poboljšavanje statističkih potencijala administrativnih podataka radi ograničavanja resursa za izravna statistička istraživanja.

Pokazatelj 10.4. Statistička tijela promiču i primjenjuju standardizirana rješenja koja povećavaju ekonomičnost i učinkovitost.

Statistički rezultati

Raspoloživi statistički podaci moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistika udovoljava europskim standardima kvalitete i služi potrebama europskih institucija, vlada, istraživačkih ustanova, poduzeća i šire javnosti. Važnost se pridaje tomu da statistike budu relevantne,

točne, pouzdane, pravodobne, usklađene, usporedive na razini regija i država te lako dostupne korisnicima.

11. načelo: Relevantnost – Europska statistika mora udovoljavati potrebama korisnika.

Pokazatelj 11.1. Primjenjuju se postupci kojima se dobivaju povratne informacije od korisnika, prati relevantnost i praktična upotrebljivost postojeće statistike pri udovoljavanju potrebama korisnika te razmatraju njihove novonastale potrebe i prioritete.

Pokazatelj 11.2. Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada.

Pokazatelj 11.3. Redovito i sustavno prati se zadovoljstvo korisnika.

12. načelo: Točnost i pouzdanost – Europska statistika mora točno i pouzdano odražavati stvarnost.

Pokazatelj 12.1. Izvori podataka, međurezultati i statistički rezultati redovito se ocjenjuju i potvrđuju.

Pokazatelj 12.2. Pogreške pri uzorkovanju i sve druge pogreške mjere se i sustavno dokumentiraju u skladu s europskim standardima.

Pokazatelj 12.3. Revizije se redovito analiziraju radi poboljšanja statističkih procesa.

13. načelo: Pravodobnost i vremenska određenost – Europska statistika mora se pravodobno objavljivati i diseminirati u određenom vremenu.

Pokazatelj 13.1. Pravodobnost udovoljava europskim i drugim međunarodnim standardima objavljivanja.

Pokazatelj 13.2. Standardni dnevni sat objavljivanja statistike dostupan je javnosti.

Pokazatelj 13.3. Periodičnost statistike uzima u obzir potrebe korisnika kad god je to moguće.

Pokazatelj 13.4. Odstupanje od rasporeda vremena diseminacije unaprijed se objavljuje, objašnjava te se određuje novi datum objavljivanja.

Pokazatelj 13.5. Privremeni rezultati prihvatljive točnosti objavljuju se prema potrebi.

14. načelo: Smislenost i usporedivost – Europska statistika dosljedna je iznutra, po vremenu i usporediva među regijama i državama; moguće je kombiniranje i skupna upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

Pokazatelj 14.1. Statistika je iznutra smisljena i dosljedna (tj. promatrani aritmetički i računovodstveni identiteti).

Pokazatelj 14.2. Statistike su usporedive u prihvatljivom razdoblju.

Pokazatelj 14.3. Statistika se prikuplja na temelju skupnih standarda koji se odnose na opseg, definicije, jedinice i klasifikacije u različitim istraživanjima i izvorima.

Pokazatelj 14.4. Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti uspoređuju se i usklađuju.

Pokazatelj 14.5. Usporedivost podataka po zemljama unutar Europskoga statističkog sustava postiže se periodičnom izmjenom podataka Europskoga statističkog sustava i drugih statističkih sustava. Metodološke studije provode se u uskoj suradnji država članica i Eurostata.

15. načelo: Dostupnost i jasnoća – Europska statistika predstavljena je na jasan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristranoj osnovi zajedno s metapodacima i smjernicama.

Pokazatelj 15.1. Statistike i odgovarajući metapodaci predstavljeni su i pohranjeni u obliku koji omogućuje ispravno tumačenje i smislene usporedbe.

Pokazatelj 15.2. Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije i, kad je to potrebno, objavljivanje u tradicionalnome tiskanom obliku.

Pokazatelj 15.3. Kad je to moguće, osiguravaju se analize po narudžbi i informira javnost.

Pokazatelj 15.4. Pristup mikropodacima dopušta se za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima i protokolima.

Pokazatelj 15.5. Metapodaci se dokumentiraju u skladu sa standardiziranim sustavima metapodataka.

Pokazatelj 15.6. Korisnici se obavještavaju o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih izvora podataka.

Pokazatelj 15.7. Korisnici se obavještavaju o kvaliteti statističkih statističkih rezultata u odnosu na kriterije kvalitete europske statistike.